

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ต้นทุนและผลตอบแทนจากระบบการปลูกพืชและการปรับตัวด้านการผลิตของเกษตรกร บริเวณลุ่มน้ำย่อยแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นางสาวนงลักษณ์ แก้วโกคา
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร ศรีบุญเรือง

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนจากระบบการปลูกพืชและการปรับตัวด้านการผลิตของเกษตรกร บริเวณลุ่มน้ำย่อยแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อประเมินระบบการปลูกพืชของเกษตรกรในด้านผลตอบแทนต่อผู้ผลิต และเพื่อศึกษาถึงการปรับตัวด้านการผลิตของเกษตรกร โดยใช้วิธีการศึกษาโดย การสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกในลุ่มน้ำแม่ศึก จำนวน 135 ตัวอย่าง แบ่งเป็นตอนบนลุ่มน้ำ ได้แก่ การสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มมั่ง 45 ตัวอย่าง ปกาเกอญอ 45 ตัวอย่าง และตอนปลายลุ่มน้ำเป็นเกษตรกรกลุ่มคนเมืองจำนวน 45 ตัวอย่าง

ข้อค้นพบในการศึกษาที่สำคัญ ที่พบจากการศึกษา ผลตอบแทนจากการเพาะปลูกพืชของเกษตรกรตอนบนและตอนปลายของลุ่มน้ำในรอบฤดูกาลผลิต 2547/2548 พบว่าพืชที่ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยสูงสุดสุด คือ มันฝรั่ง เกษตรกรได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 10,827.83 บาท/ไร่ รองลงมาเป็น แครอท 7,154.50 บาท/ไร่ มะเขือเทศ 6,541.94 บาท/ไร่ หอมแดง 4,992.07 บาท/ไร่ กระหล่ำปลี และผักกาดขาวมีกำไรสุทธิเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ 3,104.25 บาท/ไร่ และ 3,038.25 บาท/ไร่ ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับข้าวโพดหวาน และถั่วเหลือง เกษตรกรได้รับกำไรสุทธิเฉลี่ย 1,618.70 บาท/ไร่ และ 1,016.25 บาท/ไร่ ตามลำดับ ส่วนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้ผลตอบแทนต่ำที่สุด คิดเป็น 631.45 บาท/ไร่

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของพืชทั้ง 11 ชนิด พบว่า พืชที่มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่สูงสุด คือ หอมแดง 13,080.13 บาท/ไร่ รองลงมาเป็นมันฝรั่ง 10,172.17 บาท/ไร่ มะเขือเทศ 8,458.06 บาท/ไร่ กระหล่ำปลีและผักกาดขาวมีต้นทุนใกล้เคียงกัน คือ 5,095.75 บาท/ไร่ และ 5,036.47 บาท/ไร่ แครอท 4,845.50 บาท/ไร่ ข้าวโพดหวาน 3,044.16 บาท/ไร่ ถั่วเหลือง 1,783.75 บาท/ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 1,592.60 บาท/ไร่ ส่วนข้าวนาและข้าวไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,285.23 บาท/ไร่ และ 690.80 บาท/ไร่ ตามลำดับ สำหรับข้าวนาและข้าวไร่มีต้นทุนการผลิตต่ำ เพราะการผลิตข้าวไร่ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงหรือการดูแลรักษามาก และเป็นพืชที่เกษตรกรเพาะปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ซึ่งสรุปได้ว่าเกษตรกรในลุ่มน้ำแม่ศึก

ได้รับผลตอบแทน หรือผลกำไรจากการเพาะปลูกพืช ซึ่งรายได้จากการเพาะปลูกพืชเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งทำให้เกษตรกรในกลุ่มน้ำยังคงเพาะปลูกพืชเหล่านี้ต่อไป

การปรับตัวต่อภาวะการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปของเกษตรกรในกลุ่มน้ำทั้งตอนบนและตอนล่าง มีความแตกต่างกัน โดยเกษตรกรตอนบนของกลุ่มน้ำมีแนวโน้มปรับตัวด้านการใช้ทุนและปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีเป็นที่ต้องการของตลาดและการเพิ่มปริมาณผลผลิตเพื่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นดังนั้นเกษตรกรเช่นเดียวกันกับกลุ่มปลาเกะอูอแต่กลุ่มปลาเกะอูอยังมีข้อจำกัดในเรื่องทุนทำให้ความสามารถในการผลิตน้อยกว่ากลุ่มมังเกษตรกรชาวปลาเกะอูอบางรายจึงเริ่มหันไปเป็นนายทุนเอง ในรายที่พอจะมีทุนซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำของชุมชน การปรับตัวด้านการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกโดยการผลิตซ้ำในพื้นที่เดิมหรือการปลูกพืชเหลือระยะเวลาอันซึ่งพบมากในเกษตรกรกลุ่มมัง การทดลองปลูกพืชชนิดใหม่ๆ มาปลูกเพิ่มขึ้นและมีความต้องการใช้น้ำเพื่อเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งโดยมีวิธีการกักเก็บน้ำไว้ในแท็งก์น้ำหรือบ่อในไร่ของเกษตรกร ส่วนเกษตรกรตอนปลายของกลุ่มน้ำกลุ่มคนเมืองมีการปรับตัวในการผลิตที่เข้มข้นขึ้นในพื้นที่นาโดยการปลูกพืชในนาข้าวและแตกต่างจากตอนบนกลุ่มน้ำ คือ การหาอาชีพทางเลือกที่เป็นรายได้นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการปรับตัวด้านความต้องการใช้น้ำในการผลิตพืช คือ การเพาะปลูกหอมแดงในช่วงฤดูแล้งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกันกับเกษตรกรตอนบนของกลุ่มน้ำ ดังนั้นทำให้เห็นถึงความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มมากขึ้นของเกษตรกรทั้งตอนบนและตอนปลายของกลุ่มน้ำตามมา

จากข้อค้นพบที่ได้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยเสนอให้มีการทบทวนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะนโยบายพื้นที่สูง ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมการปลูกพืชที่เหมาะสมบนพื้นที่สูง ข้อตกลงการค้าเสรี นโยบายที่ดินป่าไม้ของประเทศ และนโยบายการจัดเก็บภาษีกับบริษัทนายทุนระดับชาติที่ส่งเสริมพืชพาณิชย์ที่ก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการคือ การสนับสนุนแนวคิด “ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถช่วยให้เกษตรกรลดความเสี่ยงจากการเพาะปลูกพืชและลดการใช้ทรัพยากรอย่างหนักในพื้นที่ สำหรับกลุ่มมังที่มีการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่งในการทำการผลิต รัฐควรส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงให้กับกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน และทำควบคู่ไปกับการเสริมเสริมการทำเกษตรที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด สุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการด้วยข้อจำกัดของการศึกษา ที่ยังไม่ได้ครอบคลุมมิติของการศึกษาด้านทุนการใช้ทรัพยากรที่หมดไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำ ดังนั้น ในมิติเชิงเศรษฐศาสตร์ จึงควรมีการศึกษาต้นทุนเหล่านี้ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายของการศึกษาในครั้งต่อไป

Thesis Title	Cost-Benefit of Farming System and Adaptation of Farmers' Production in Mae Suek Sub-watershed, Mae Chaem District, Chiang Mai Province
Author	Ms. Nonglak Kaewphokha
Degree	Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management)
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Satiean Sriboonruang

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate and evaluate the farming system in terms of benefits and the adaptation of farmers' production. The method used in this study was in-depth interview with the 135 farmers in Mae Suek Sub-watershed. These 135 samples were divided into two groups. The first group was 45 Hmong and 45 Karen upper watershed farmers while the other was 45 northern Thai farmers in lower watershed.

From the study on the cost-benefit of farming system of upper and lower watershed farmers in production period 2004/2005, it was found that the average highest profit crop was potato which made a profit of 10,827.83 baht/rai. The second highest profitable crop was carrot with a profit of 7,154.50 baht/rai. Tomato made 6,541.94 baht/rai, charlot could make 4,992.07 baht/rai, cabbage gave 3,104.25 baht/rai and Chinese cabbage gave 3,038.25 baht/rai to the farmers. Sweet corn and soybean made 1,618.70 baht/rai and 1,016.25 baht/rai respectively. Maize gave the lowest profit as 631.45 baht/rai.

When comparing the average cost production per rai among these 11 crops, it was shown that Charlot had the highest average cost as 13,080.13 baht/rai. The second highest was potato with the cost of 10,172.17 baht/rai. The third was 8,458.06 baht/rai from tomato farming. Cabbage and Chinese cabbage had the nearly equal average costs which were 5,095.75 baht/rai and 5,036.47 baht/rai respectively. Next, carrot cost 4,845.50 baht/rai, sweet corn cost 3,044.16 baht/rai, soybean cost 1,783.75 baht/rai, and maize cost 1,592.60 baht/rai, Wetland rice and upland rice cost 1,285.23 baht/rai and 690.80 baht/rai respectively. The wetland rice and upland rice had low cost because it did not need much input, for instance, chemical fertilizer, pesticide or much crop treatment. Besides, they were crops for household consumption. In conclusion, the

farmers in Mae Suek Sub-watershed got the benefit or profit from their farming. This income made them continue to work on their farms.

There were differences between the adaptation of the farmers in the upper and lower watersheds to the changed production pattern. The farmers in the upper watershed adapted themselves in terms of cost and the increase of input for high quality and quantity to serve market demand and to increase their income. However, Karen farmers had the limited capital. Then their capacity of production was lower than that of the Hmong. Therefore, some of Karen farmers who had enough capital or were the leaders of communities became the capitalists themselves. On the other hand, the land use adaptation for cultivation by reproduction in the same plot or overlapping period plantation could be seen among most of Hmong farmers. They also tried new crops increasingly and needed more water for plantation in the dry season. Then, they kept water in the tanks or the wells in their fields. But the lower watershed farmers who were the northern local people adapted themselves to more intensive production by cultivating different crops in the upper watershed area in their paddy fields. Moreover, they earn extra income from new alternative occupations. Nevertheless, the adaptation of the need of water usage in charlot plantation in the dry season was the issues concerned in both lower and upper watersheds. This showed the increase of water usage need of the farmers in both areas.

From the findings, it is recommended that there should be the revision of the Socio-Economic Development Policy especially and the policies concerning the highland area which are Suitable Highland Plantation Supporting Policy, Free Trade Agreement Policy, National Forest Land Policy and Tax Collection Policy towards foreign capitalist company which invests in commercial plants that destroy the natural resources in the area. Furthermore, the practical recommendation is there should be the supporting of “Sufficiency Economy” which is the mechanism that can help farmers to reduce the regional risk of cultivation and the intensive use of natural resources. For Hmong farmers who have continued their production learning should be introduced to “Sufficiency Economy”, as well. Moreover, the government should support the farming system which is friendly to the natural resource and environment. The last recommendation is the academic one since this study does not cover the cost of the non-renewable natural resources usage, especially, water resource. Thus, in the economic dimension these costs might be challenging to be investigated in further study.